

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » »	14	2
» » : » » » » »	13	3
<i>Βασίλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκη</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικὴν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγὴν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὀρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τῆ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἑλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγὴ στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθῆναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρησις βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΚΑΙ Η ΣΤΑΘΜΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ(*)

ΚΩΝ. Π. ΧΑΡΗ

Διευθυντοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας

Τὸ θέμα τῶν σπουδῶν τῶν δημοδιδασκάλων στὰ μέτρα γιὰ τὴν Παιδεία

Ἀνάμεσα στὰ μέτρα γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Παιδείας, ὅπως ἐξαγγέλθηκαν σὲ γενικὲς γραμμὲς ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ Ὑπουργὸ τῆς Παιδείας, ἀναφέρεται καὶ ἡ «προώθηση» τῶν ἰδρυμάτων ἐκπαιδεύσεως τῶν δασκάλων, δηλ. τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, καθὼς καὶ ἡ ἴδρυση ἑνὸς ἀνωτέρου Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου γιὰ τὴν ὅπως χρειάζεται θεραπεία τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης.

Δὲν ἔχουν ἀνακοινωθῆ λεπτομέρειες ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἔννοια τῆς προωθήσεως τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν κι ἐπομένως μὲ τὸ ἐπίπεδο κατάρτισεως καὶ μορφώσεως ποὺ θὰ ἀποκτᾶ στὸ μέλλον ὁ δημοδιδάσκαλος. Τὸ θέμα δὲ αὐτὸ βασικὰ εἶναι, ἂν οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαι, ἄσχετα πρὸς τὴν ἴδρυση ἀνωτέρου Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου, θὰ καταστοῦν καὶ στὴν οὐσία ἰδρύματα Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καὶ κατὰ συνέπεια ἂν ὁ δάσκαλος θὰ ἀποκτήσῃ μὴ μὴ μὲ ἐπιστημονικὴ θαρύτητα, ἢ ἂν θὰ παραμείνῃ ὁ ἐμπειροτέχνης τῆς μεταδόσεως τῶν στοιχείων τῶν γνώσεων στὰ παιδιά τῆς δεύτερης παιδικῆς ἡλικίας.

Ἡ ἀνυποληψία στὴν ἐπιστημονικότητα τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος

Ὁ δημοδιδάσκαλος στὴν πατρίδα μας, ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα σήμερα, φοιτᾷ μετὰ τὸ Γυμνάσιο δυὸ χρόνια στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαι, οἱ ὁποῖες εἶναι ἰδρύματα Ἀνωτέρας Ἐκπαιδεύσεως, ἀγνωρισμένα κι ἀπ' τὸ Κράτος σὰν τέτοια (Α.Ν. 953)37). Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ φοίτηση εἶναι μόνο διετής, ἐπειδὴ τὸ πρόγραμμα καταλαμβάνεται σ' ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ μαθήματα ποικίλα γυμνασιακοῦ ἐπιπέδου κι ἀκόμη ἐπειδὴ τὸ προσωπικὸ τῶν Ἀκαδημιῶν εἶναι συνήθως ἑλλειπές, ἕνα δὲ μέρος τοῦ χωρὶς ἀνώτερα ἀκαδημαϊκὰ προσόντα, γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἢ μὴ μὴ μὲ τὴν ὁποῖα ἀποκτοῦν ἐκεῖ οἱ μέλλοντες δημοδιδάσκαλοι δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἱκανοποιητικὴ οὔτε γιὰ τὴν πρέπουσα ἀνταπόκριση στὴν ἀποστολὴ τους, οὔτε γιὰ νὰ τοὺς προσδώσῃ ἐπιστημονικὸ ἀνάστημα, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μ' αὐτὸ ποὺ ὑποτίθεται πὼς προσδίδουν τὰ πλήρως ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύμα-

(*) Τὸ ἀρθρο αὐτὸ γράφτηκε τὸν περασμένο Δεκέμβρη καὶ στοιχειοθετήθηκε γιὰ τὸ τεῦχος Ἰανουαρίου - Φεβρουαρίου, ἀλλὰ δὲν καταχωρήθηκε λόγω πληθώρας ὕλης. Ἔτσι μὲ τὸν ταχύ ρυθμὸ τῶν λαμβανομένων γιὰ τὴν Παιδεία μέτρων σὲ μερικὰ του σημεῖα ξεπεράστηκε. Ὡστόσο μπορεῖ ἀκόμη νὰ διαβασθῆ ὄχι σὰν ἀνεπίκαιρο.

τα (Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο κλπ.). Μιλᾶμε φυσικά γενικά και ἀπὸ τὴν τυπικὴ ἄποψη τοῦ πράγματος, γιατί εἰδικά, σὲ ἀτομικὲς περιπτώσεις, πολλοὶ δάσκαλοι — εὐτυχῶς ἕνας ἐνθαρρυντικὰ μεγάλος ἀριθμὸς — μὲ τὸ ὅτι ἀποκόμισαν ἀπ' τὴν Παιδαγωγικὴς Ἀκαδημίας σὲ γνώσεις καὶ σὲ ἐρεθίσματα ἔκαναν ἀξιόλογη περαιτέρω προσπάθεια καὶ ἀπόκτησαν τὰ προσόντα ποὺ συνιστοῦν μιὰ πρώτης κατηγορίας ἐπιστημονικότητα. Ἔτσι τὸ νὰ μὴ θεωρῆται γενικά ὁ δάσκαλος σήμερον ὡς προσοντούχος ἰσότιμος τῶν ἀποφοίτων τῶν πλήρων Ἀνωτάτων Σχολῶν εἶναι φυσικό.

Στὴ συνείδηση ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀπὸ ἀπόψεως τέτοιας ἐπιστημονικῆς, ὅς ποῦμε, ὑπολήψεως ὁ δημοδιδάσκαλος τοποθετεῖται πιὸ χαμηλά κι ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ φυσικά ἀνήκει. Μιλᾶμε πάλι γενικά, γιὰ τὸ πολὺ κοινό, γιατί ὑπάρχει κι ἕνα ποσοστὸ ἀνθρώπων στὴν κοινωνία μας, μικρὸ ἀτυχῶς, ποὺ τρέφει μεγάλη ἐκτίμηση καὶ στὴ μόρφωση τοῦ δασκάλου, ἐκτιμώντας τὴν σὲ περιεχόμενο καὶ ὄχι σὲ χρόνια σπουδῶν.

Τῆς γνώμης αὐτῆς τοῦ κοινοῦ ἔχει ἐπίγνωση καὶ πικρὴ συναίσθησις ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος. Στὴν ἐρώτησι «πῶς νομίζετε, ὅτι θεωρεῖται ἀπὸ τὸ κοινὸ ὁ δημοδιδάσκαλος ὡς ἐπιστήμων συγκρινόμενος μὲ τοὺς πτυχιούχους τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν» ἐνὸς σχετικοῦ ἐρωτηματολογίου, ποὺ δόθηκε πρὸ διετίας σὲ 212 δασκάλους διαφόρων περιφερειῶν τῆς Χώρας, οἱ 82,58% τῶν ἐρωτηθέντων δασκάλων βλέπουν στὰ μάτια τῆς κοινωνίας τὸ ἐπάγγελμά τους ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς «κατώτερο», «μειονεκτικό», «μὴ ἐπιστημονικό», «ταπεινωτικὰ μειωτικό». Σὲ ἄλλη δὲ ἐρώτησι, ἀναφερόμενη στὸ τί αἰσθάνονται οἱ ἴδιοι γιὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ κοινοῦ σχετικά μὲ τὴν ἐπιστημονικότητα τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ δασκάλου, οἱ 63,45% τῶν ἐγκύρων ἀπαντήσεων ἐκφράζουν ρητὰ αὐτὸ τὸ συναίσθημα μειώσεως, ἐνῶ ἄλλες 10,15% τὸ ἀφήνουν νὰ νοηθῆ μὲ τὸ νὰ ἐκφράζουν ἀδιαφορία γιὰ τὴν — μειωτικὴ προφανῶς — γνώμη τοῦ κοινοῦ καὶ πίστη στὴν ἀποστολή. Φυσικὸ ὅμως εἶναι νὰ μὴν ἀντικατοπτρίζουν οἱ δάσκαλοι τὴ γνώμη τῆς κοινωνίας σ' ὅλη τῆς τῆς δυσμένεια γιὰ τὸ ἐπάγγελμά τους.

Ἡ κοινωνία, γεγονὸς εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ἀποδίδει ἐπιστημονικότητα καὶ ἀνώτερη «μόρφωση» καὶ ἀπαιτεῖ τέτοια ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ καταπιάνονται μὲ ἀπλούστερα, μὲ ὑλικά ἀντικείμενα σπουδῆς, ὅπως π.χ. τὰ μέταλλα, τὰ γεωλογικὰ πετρώματα ἢ τὰ κατώτερα ἔμβια ὄντα, ὅπως τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, ἀπὸ τοὺς μεταλλειολόγους δηλ., τοὺς γεωλόγους καὶ τοὺς γεωπόνους — καὶ πολὺ σωστά, — ὅμως δὲν νομίζει, ὅτι χρειάζεται ἐπιστημονικότητα καὶ μόρφωση ἀνώτερου ἐπιπέδου ἢ καλλιέργεια τοῦ τελειότερου, πολυσυνθετώτερου καὶ πλέον δυσεξηγήτου τῶν ὄντων τῆς δημιουργίας, τοῦ ἀνθρώπου στὴ διαμόρφωσή του, δηλ. τοῦ παιδιοῦ.

Ὁ δάσκαλος, κατὰ τὸ εὐρὺ κοινό, δὲν εἶναι ἐπιστήμονας, δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι καὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι οὔτε κι ὅταν μετεκπαιδεύεται ἄλλα δύο χρόνια στὸ Πανεπιστήμιο. Γιὰ μερικοὺς δὲ δὲν εἶναι οὔτε κι ὅταν μετεκπαιδεύεται στὸ ἐξωτερικὸ καὶ παίρνει ἀνώτερα πανεπιστημιακὰ πτυχία καὶ ἐπιστημονικὲς διακρίσεις. Ἔτσι οἱ μετεκπαιδευόμενοι πέραν τῶν δύο ἐτῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν δημοδιδάσκαλοι ἐπὶ ἄλλα δύο ἔτη στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν παίρνουν ἕνα δίπλωμα, ποὺ δὲν ἀναγνωρίζεται σὰν ἰσότιμο πανεπιστημιακὸ καὶ δὲν προσ-

θέτουν κανένα πλεονέκτημα στην πριν από την μετεκπαίδευσή τους κατάσταση ούτε ιεραρχικό ούτε μισθολογικό. Έκείνοι δέ που σπούδασαν, έπειτα και πέρα από τη διετή φοίτηση στις 'Ακαδημίες και τη διετή μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο, με τριετή φοίτηση σε ξένα Πανεπιστήμια και έλαβαν ανώτερα πανεπιστημιακά πτυχία όταν επέστρεψαν από το έξωτερικό έπανήλθαν οί περισσότεροι στις θέσεις και στην ύπαλληλική κατάσταση που ήταν πρό των δύο μετεκπαιδεύσεων. "Όσοι άπ' αυτούς διορίστηκαν στις Παιδαγωγικές 'Ακαδημίες ως Καθηγητές, φυσικά θελίωσαν τη θέση τους, άλλ' όχι ανάλογα με τὰ προσόντα τους. Καίτοι διδάσκουν σε σχολές μεταγυμνασιακές της ανώτερης θαμίδας, άμείβονται λιγώτερο από τους συναδέλφους τους των αντίστοιχων θαμίδων της Μέσης Έκπαιδεύσεως. Π.χ. ο βασικός μισθός των 'Υποδιευθυντών Γυμνασίου και Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας είναι αντίστοιχως 3.475 και 3.080 και των Γυμνασιάρχου και Διευθυντού Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας 4.030 και 3.630. Αυτό συμπίπτει — άπλη σύμπτωση; — να γίνεται τώρα, που το παιδαγωγικό προσωπικό των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών προέρχεται κυρίως από τον κλάδο των δημοδιδασκάλων, ενώ παλαιότερα που προερχότανε από τη Μέση Έκπαίδευση, δηλ. από πτυχιούχος των έλληνικών Πανεπιστημίων — χωρίς όμως πτυχία, αλλά με άπλές, συνήθως, αποδείξεις παρακολούθησεως Πανεπιστημίων του έξωτερικού — τότε οί των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών προηγούντο στην ιεραρχία και στην άμοιβή από τους της Μέσης. Φαίνεται πως ή μορφωτική «κατωτερότητα», που άπόκτησαν οί νέοι Παιδαγωγοί με το να γίνουν άρχικά δημοδιδάσκαλοι δέν μπορεί να άπαλειφθή ούτε με πτυχία όνομαστών Πανεπιστημίων του έξωτερικού, έφ' όσον ή εκπαίδευσή τους δέν ξεφεύγει από τη χρησιμότητά της να εκπαιδεύση πάλι... δημοδιδασκάλους, να μεταδώση δηλ., κατά τη γνώμη όχι μόνον του κοινού, αλλά και των άρμοδίων και πρωταρχικά αυτών, τὰ τρικ της διδασκαλίας των στοιχείων των γνώσεων σε μικρά παιδάκια. Το τελευταίο αυτό άποτελεί και μιá νύξη της αίτιολογίας του φαινομένου αυτού.

Ποῦ όφείλεται αυτή ή άνυποληψία

Θά μπορούσε κανείς να υποστηρίξη πως αυτή ή έπιστημονική άνυποληψία του δημοδιδασκάλου είναι κατάλοιπο των έντυπώσεων που είχαν αφήσει στην κοινωνία οί γραμματοδιδάσκαλοι και οί άλλες κατηγορίες έλλιπώς μορφωμένων δασκάλων που επάνδρωσαν τὰ σχολεία παλαιότερα. Αυτό όμως έν μέρει μόνον είναι σωστό.

"Άλλοι βρίσκουν σαν αίτία του κακού το ότι ο δάσκαλος δέν άμείβεται καλά και το ότι ή κοινωνία έκτιμά τὰ επαγγελματικά μορφωτικά προσόντα ανάλογα με τις άποδοχές. Αυτή ή γνώμη που την έχουν και πολλοί δάσκαλοι και που τη διατυπώνουν στο προαναφερθέν έρωτηματολόγιο, ισχύει μόνο μερικά, γιατί είναι ως ένα θαμμό όχι αίτία, αλλά συνέπεια της άνυποληψίας στα άκαδημαϊκά προσόντα του δημοδιδασκάλου.

Τέλος άλλος θα μπορούσε να υποστηρίξη, ότι ο άριθμός των έτών φοιτήσεως στις Παιδαγωγικές 'Ακαδημίες φταίει για το φαινόμενο αυτό, ότι δυό μόνο χρόνια άκαδημαϊκής εκπαιδεύσεως δέν μπορεί να προσδώση άκαδημαϊκή συγκρότηση. "Έτσι πολλοί σήμερα και

οί συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι του κλάδου εξακολουθητικά ζητούν αύξηση τῶν ἐτῶν φοιτήσεως σάν ἀντίκρουσμα καί προϋπόθεση γιά τήν ἐπιζητούμενη ὕλική καί ἠθική ἀνύψωση τοῦ δασκάλου. Ἡ ἄποψη αὐτή θρίσκεται πλησιέστερα πρὸς τήν ἀλήθεια, μέ τή διαφορά ὅτι μόνη ἡ ἀύξηση τῶν ἐτῶν φοιτήσεως δέν ἀρκεῖ νά διορθώσῃ τὸ κακό. Ἀπόδειξη τὸ ὅτι ὁ δάσκαλος, παρ' ὅτι ἔχει ἐνταχθῆ στήν Α' κατηγορία δημοσίων ὑπαλλήλων μέ τοὺς πτυχιούχους τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς ὑπολήψεως στή συνείδηση τοῦ κόσμου τοποθετεῖται, ὅπως προείπαμε, πιὸ κάτω ἀπὸ τὴ θέση πού θὰ ἔπρεπε νά τοῦ εἶχαν ἐξασφαλίσῃ οἱ διετεῖς μεταγυμνασιακές σπουδές του. Πιὸ σπουδαῖον βλέπει, π.χ., τὸ κοινὸ τὸν ἀπλῶς ἀπόφοιτο Γυμνασίου ὑπάλληλο μιᾶς Τράπεζας.

Ἐκεῖνο πού πραγματικὰ φταίει βαθύτερα εἶναι ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἐπιστημονικότητας τοῦ ἔργου τοῦ δημοδιδασκάλου κι αὐτὸ εἶναι ἡ αἰτία τῶν λοιπῶν μειωτικῶν ἐκτιμήσεων καί ἀποτιμήσεων τοῦ ἐπαγγέλματος. Ὁ πολὺς κόσμος βλέπει στὸ δημοδιδάσκαλο τὸν ἐμπειροτέχνη πού θὰ διδάξῃ στὰ μικρά, ἄγουρα ἀκόμη πνευματικά, παιδάκια τὰ πρῶτα γράμματα, τίς στοιχειώδεις γνώσεις καί δεξιότητες καί καλοὺς τρόπους συμπεριφορᾶς, γιά τὰ ὁποῖα, νομίζει, ὑπερεπαρκοῦν οἱ γυμνασιακές του γνώσεις καί περισσεύουν τὰ δυὸ χρόνια στίς Παιδαγωγικές Ἀκαδημίες. Αἰσθάνεται δὲ κανεῖς, ὅτι καί οἱ ἴδιοι οἱ δημοδιδάσκαλοι στή μεγάλη τους πλειονότητα, βαθύτερα, παρ' ὅτι διαμαρτύρονται καί παρ' ὅτι γιά λόγους γοήτρου καί ἠθικο-κοινωνικῶν συνεπειῶν ζητοῦν ἀύξηση τῶν ἐτῶν σπουδῆς τους σὲ Πανεπιστημιακές Σχολές, δέν πιστεύουν μέ πεποίθηση στήν ἐπιστήμη τους. Μαθαίνουν θέβαια στίς Παιδαγωγικές Ἀκαδημίες στὸ οἰκεῖο κεφάλαιο τῆς Γενικῆς Παιδαγωγικῆς, ὅτι ἡ Παιδαγωγικὴ εἶναι ἐπιστήμη αὐτοτελής, τῆς κατηγορίας τῶν πνευματικῶν ἐπιστημῶν, παρὰ τίς ἀντιρρήσεις ἄλλων ἀντιφρονούντων, ἀλλὰ σταματοῦν στήν εἰσαγωγικὴ αὐτὴ ἐπιφανειακὴ κατάφαση τῆς ἐπιστημονικότητας τῆς Παιδαγωγικῆς, χωρὶς βαθύτερη μύηση σ' αὐτή, πού θὰ δημιουργήσῃ καί τὴν πίστη καί τὸ ἦθος τὸ ἐπιστημονικό. Ἔτσι, λίγο παλιότερα, τὴν ἀποκλειστικότητα σχεδὸν τοῦ διαφέροντος τῶν δημοδιδασκάλων μας συγκέντρωναν τὰ διδακτικὰ θέματα καί μερικὰ παιδονομικά, ἐξεταζόμενα συγκριτικὰ, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ λεγομένου «παλαιοῦ» ἢ ἐρθαρτιανοῦ σχολείου καί τοῦ «νέου» ἢ σχολείου ἐργασίας, ἢ μέθοδος Decroly, ἢ μέθοδος Montessori, ἢ ἐνιαία συγκεντρωτικὴ διδασκαλία. Αὐτὰ μελετοῦσαν, πάνω σ' αὐτὰ φιγουράριζαν σάν ἀρθρογράφοι σὲ περιοδικά, μέ αὐτὰ ἀπασχολοῦνταν στὰ συνέδρια. Κι αὐτὰ στή μορφή ἀναμασημάτων τῶν ὄσων εἶχαν μεταγραφῆ στήν Ἑλληνικὴ ἀπὸ τὴ Γερμανικὴ παιδαγωγικὴ βιβλιογραφία τῶν πρώτων δεκαετιῶν τοῦ αἰῶνα μας, χωρὶς ἔρευνα συστηματικὴ καί χωρὶς γνώση τοῦ τρόπου καί τῶν στοιχειωδῶν προϋποθέσεων τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Σήμερα παρουσιάζεται ἡ πίστη στήν ἐπιστήμη τῆς ἀγωγῆς καί ἡ δραστηριότητα θεραπείας τῆς ἀπὸ δασκάλους κάπως ἐνισχυμένη καί σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο. Κι αὐτὸ ὀφείλεται στή μεταλαμπάδευση τοῦ νέου πνεύματος τῆς Ἐπιστήμης στή χώρα μας ἀπὸ νέους ἐκπαιδευτικούς, κυρίως δημοδιδασκάλους, πού μετεκπαιδεύθηκαν στίς Ἐπιστῆμες τῆς Ἀγωγῆς, κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία, ὡς ὑπότροφοι τοῦ I.K.Y. σὲ Πανεπιστή-

μια τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆ πῶς οἱ νέοι αὐτοὶ παιδαγωγοὶ δὲν ἀπέδωσαν ἀκόμη ὅσο θὰ μπορούσαν, γιατί δὲν τοὺς δόθηκαν οἱ κατάλληλες συνθήκες.

Πρὶν προχωρήσωμε στὴν ἀναζήτηση τῶν ὑπευθύνων τῆς ἀμφισβήτησεως τῆς ἐπιστημονικότητος τοῦ ἔργου τοῦ δασκάλου, σωστὸ εἶναι νὰ ἐκτιμηθῆ αὐτὴ ἡ ἐπιστημονικὴ του βαρύτητα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ βαρύτητα τοῦ ἔργου τοῦ δημοδιδασκάλου

Μήπως πράγματι δὲν ἔχει ἀπ' τὴ φύση του ἐπιστημονικὴ βαρύτητα τὸ ἔργο τοῦ δημοδιδασκάλου;

Ἡ ἀπάντηση ποὺ θὰ δοθῆ πρέπει νὰ ξεκινήσῃ πρῶτα - πρῶτα ἀπὸ ἓνα καλοθεμελιωμένο ὄρισμό τοῦ ἔργου του. Κύριο ἔργο τοῦ δασκάλου τῶν παιδαγωγούντων σχολείων κάθε βαθμίδας εἶναι νὰ κατανοήσῃ τὴν παιδικὴ ψυχὴ στὰ διάφορα στάδια τῆς ἐξελιξέως της, ἰδιαίτερα νὰ εἰσδύσῃ στὴν ἰδιότυπὴ σύνθεση τῆς κάθε μιᾶς παιδικῆς ἀτομικῆς προσωπικότητος καὶ στοὺς παράγοντες διαμορφώσεως της, νὰ τὴν ὀδηγήσῃ σὲ στενὴ μὲ γνώση καὶ βίωση ἐπαφῆ μὲ τὶς ἀξίες τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, κάτω ἀπ' τὶς πλέον εὐεργετικὰς συνθήκες γιὰ τὴ μὀρφώσῃ της, καὶ νὰ τὴ βοηθήσῃ νὰ κατευθυνθῆ πρὸς τὴν πραγμάτωση τοῦ κατάλληλου γι' αὐτὴν πρότυπου ἀνθρώπου.

Γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ χρειάζεται πλατεῖα καὶ θαθεῖα ἐπιστημονικὴ κατάρτιση καὶ μὀρφωση: Παιδικὴ καὶ ἀνθρώπινη ψυχὴ γενικώτερα, ἰδιαίτερη ἀτομικὴ προσωπικότης, παράγοντες ποὺ συμβάλλουν στὴ σύνθεση τῆς δομῆς της, στὴ διαμὀρφωση τῶν σκοπῶν της καὶ τῶν τρόπων ἐπιδιώξεως των ἔθνικὸς καὶ εὐρύτερος πολιτισμὸς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος στοὺς διάφορους τομεῖς του, μορφωτικὸ ἰδανικό, δηλ. νόημα καὶ ὑψιστος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπινου βίου, μέθοδοι καὶ μέσα γιὰ ἐπίτευξη τῶν ἐπιδιώξεων αὐτῶν, ὅλα αὐτὰ ποὺ συγκροτοῦν μεγάλους καὶ σπουδαιοτάτους κλάδους μαθήσεως καὶ ποὺ καλύπτουν εὐρύτατα παιδία τοῦ ἐπιστητοῦ, πρέπει νὰ ἀποτελέσουν περιεχόμενα κατάρτισεως καὶ μορφώσεως τοῦ δασκάλου. Καὶ δὲ χρειάζεται ἀπλή κατάρτιση, δηλ. ἀπλή γνωστικὴ ἐνημέρωση μὲ τὴ νόηση, ἀλλὰ, προκειμένου μάλιστα περὶ τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀξιολογικῶν κλάδων, χρειάζεται θαθεῖα κατανόηση, μύηση, βίωση, ὥστε οἱ ἀξίες αὐτὲς νὰ γίνουν τρόποι ζωῆς του. Κι αὐτὸ γιατί, ὅπως εἶναι σ' ὅλους μας γνωστό, ὁ δάσκαλος ὄχι μόνον ὅταν διαπραγματεύεται μαθήματα, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε στιγμὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπικοινωνίας του μὲ τὰ παιδία ἀκτινοβολεῖ μὲ ὄλο του τὸ εἶναι καὶ ἐπηρεάζει μορφωτικὰ ἀναδίνοντας ἀπ' τὰ μορφωτικὰ ἀγαθὰ, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐμποτισμένος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἔμμεσα ἐπενεργεῖ, διδάσκοντας μαθήματα, γιὰ νὰ καρποφορήσῃ ἡ διδασκαλία του, ἰδίως ἡ κατ' ἐξοχὴν ψυχοπλαστικὴ, ἡ ἀνθρωπιστικὴ, θὰ πρέπει ὁ δάσκαλος νὰ ζῆ θαθεῖα αὐτὰ ποὺ διδάσκει, νὰ εἶναι μορφωμένος σύμφωνα μ' αὐτὰ καὶ ὄχι ἀπλῶς καταρτισμένος.

Αὐτὴ ἡ μὀρφωση ἡ ἀνθρωπιστικὴ καὶ ἡ κατάρτιση στίς Ἐπιστήμες τῆς Ἀγωγῆς εἶναι, ἐπαναλαμβάνομε, ἀπαραίτητη γιὰ τὸ δάσκαλο τῶν παιδαγωγούντων σχολείων κάθε βαθμίδας, πέρα ἀπὸ τὴ λοιπὴ κατάρτιση, ποὺ ἀπαιτεῖ ὁ εἰδικὸς κλάδος τῆς ἐπιστήμης ποὺ διδάσκει, ὅταν εἶναι δάσκαλος τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ἰδίως ὅμως προβάλλ-

λεται ή άπαίτηση αυτή για τὸ δάσκαλο τῆς βαθμίδας τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδύσεως κι αὐτὸ για τὸ λόγο τῆς μεγάλης παιδαγωγικῆς ιδιαιτερότητας καὶ σπουδαιότητάς της.

Τῆ σπουδαιότητα αὐτῆ τῆ συνιστοῦν: 1) Τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὴν φοίτηση στῆ βαθμίδα αὐτῆ γίνεται ή πρώτη σοβαρῆ προσαρμογή τοῦ παιδιοῦ σέ κοινωνία έξωοικογενειακή με συνέπειες πού σφραγίζουν τὴν ὄλη μετέπειτα κοινωνική προσαρμογή του. 2) "Ὅτι κατ' αὐτῆ, ἐδῶ στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο, συντελεῖται ή κρίσιμη για τὴν παρατέρα μορφωτική προσπάθεια καὶ ἐπομένως για μιὰ ἀξιόλογη ζωὴ βασική σχολική προσαρμογή. Ἡ θετική δηλ. ή ἀρνητική διάθεση ἀπέναντι στὸ σχολεῖο καὶ στῆ μάθηση γενικά, ή ἀνάπτυξη τῶν καλῶν ἔξεων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς μεθοδικῆς τῆς μαθήσεως, ή ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων καὶ ὄλων τῶν ποιοτήτων τῆς ἀτομικότητας τοῦ παιδιοῦ καὶ ή ἀποθησαύριση βασικῶν γνώσεων σέ βαθμὸ καὶ ὀργάνωση, πού θὰ κρίνη τὴν ἐπιτυχία τῆς παιδευτικῆς προσπάθειας σέ ἀνώτερες βαθμίδες. 3) Τὸ ὅτι κατὰ τὸ στάδιο αὐτὸ ή παιδική ψυχὴ εἶναι ἀκόμη πολὺ εὐπλαστὴ ἐπιδεκτικὴ ἀναμορφώσεως καὶ σέ μεγάλο βαθμὸ ὀριστικῆς διαμορφώσεως της. Ἡ Ψυχολογία διδάσκει πῶς ή βασική δομὴ τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ με τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ μέσα ἐπιδιώξεως τους συγκροτεῖται κιόλας στὰ προσχολικά χρόνια. "Ὅμως στὴν περίοδο τῆς ἡλικίας τοῦ Δημοτικοῦ εἶναι ἀκόμα ἔγκαιρα νὰ διορθωθοῦν τὰ κακῶς γενόμενα, νὰ ἐπιτευχθοῦν καινούργιοι βασικοὶ προσανατολισμοὶ στῆ ζωὴ καὶ νὰ σταθεροποιηθοῦν νέοι τρόποι δράσεως καὶ ἀντιδράσεως στὸ περιβάλλον. Στὰ μετέπειτα στάδια εἶναι ἀργὰ για τέτοιες ἀναμορφώσεις.

Ὁ δάσκαλος λοιπὸν τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδύσεως περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ὁ δάσκαλος τῶν παραπάνω βαθμίδων πρέπει νὰ ἐνσαρκώνη σέ μεγάλο βαθμὸ αὐτὸ πού λέμε παιδαγωγική προσωπικότητα καὶ νὰ κατέχη τὴν ἐπιστῆμη καὶ τὴν τέχνη τῆς ψυχολογικῆς διεισδύσεως στῆ φύση τῆς ἀτομικῆς προσωπικότητας τοῦ μαθητοῦ, τῆς ἐρμηνείας της καὶ τῆς ἀτομικῆς βοήθειάς της νὰ συγκροτήση τὸν καλλίτερο δυνατὸ στὸ στάδιο αὐτὸ ἑαυτὸ της. Τὸ βασικὸ σπουδαῖο ἔργο του εἶναι τὸ ψυχοδιαγνωστικὸ, ψυχομορφωτικὸ καὶ ψυχοαναμορφωτικὸ κι ὄχι οἱ κατὰ ὀρισμένες διδακτικὲς συνταγὲς μετάδοση ψυχίων στοιχειωδῶν γνώσεων, τὶς ὁποῖες μετέδιδε κι ὁ παλιὸς γραμματοδιδάσκαλος.

Για τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο του, πέρα ἀπὸ τὴν πολύπλευρη μόρφωση καὶ καλλιέργεια, τὴν ἀνθρωπιστική, πού θὰ τὸν κάνει καλλίτερο ἄνθρωπο, πρέπει νὰ σπουδάση ὁ δάσκαλος συστηματικὰ ἐπὶ ἀνωτάτου ἀκαδημαϊκοῦ ἐπιπέδου τὶς Ἐπιστῆμες τῆς Ἀγωγῆς, ἐπιστῆμες σοβαρότατες, πού συνιστοῦν ἐπιστημονικότητα πρώτου μεγέθους, — ἂν μπορούμε νὰ χρησιμοποιήσωμε τέτοια ποσοτικὴ ἔκφραση, — ή ὁποία θεραπεύεται ἄλλοῦ καὶ σέ μεταπτυχιακὸ πανεπιστημιακὸ ἐπίπεδο.

Ἡ εὐθύνη τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν Πανεπιστημίων μας

Νὰ μεμφθοῦμε τὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες μας για τὴν ἐπιστημονικὴ ἀνυποληψία τοῦ ἔργου τοῦ δασκάλου; Μποροῦμε, ἀλλὰ κινδυνεύομε νὰ φανοῦμε ἄδικοι.

Οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, ὅταν θεσμοθετήθηκαν, ἀποτέλεσαν